

L I T T E R A T U R G R A N S K N I N G A R

SIEGFRIED: *Tableau des partis en France*. Grasset 1930.

BERL: *La politique et les partis*. Rieder 1932.

THIBAUDET: *Les idées politiques de la France*. Stock 1932.

André Siegfried har under de senaste åren blivit berömd genom en rad för en bred publik avsedda sociologisk-politiska skildringar från de anglosaxiska länderna; särskilt ha hans arbeten om Amerikas förenta stater och om England vunnit internationellt erkännande. Dessa arbeten utmärka sig framför allt för klarhet, koncentration och ovanlig stilistisk elegans. Författarens benägenhet för konstruktion inbjuder stundom till kritik; han synes driven av begäret att presentera vederbörande nationer såsom fasta enheter och överskattar kanske möjligheterna att fixera det dunkla begrepp, som vi kalla nationalkaraktär. I fransk politik har Siegfried tidigare publicerat ett arbete om den partipolitiska situationen i några av de västra departementen efter republikens införande (*Tableau politique de la France de l'Ouest sous la troisième république*. Armand Colin 1913). Detta arbete torde vara Siegfrieds bästa. Det innehåller en utomordentligt ingående och i detalj dokumenterad redogörelse för partiernas styrkeförhållanden inom de berörda områdena; relationen mellan partiställningen och de ekonomiska och sociala förhållandena ställes i kanske högre grad än i något annat motsvarande arbete i intressant belysning. Till de många viktiga slutsatser, i vilka Siegfrieds arbete utmynnar, hör konstaterandet av att den s. k. administrativa påtryckningen varit av försvinnande liten betydelse för röstningen; de godtyckliga påståenden, som en rad konservativa franska författare — och efter dem icke minst tyska och svenska vetenskapsmän — gjort på denna punkt, ha genom Siegfrieds undersökningar visat sig vara ogrundade.

Siegfrieds arbete om Frankrikes partiväsen har vida blygsammare syftning. Det avser att giva en sammanfattande framställning av den partipolitiska situationen av år 1930 och att fastställa de folkpsykologiska, sociala och ekonomiska förhållanden, som betinga denna situation. De lysande egenskaper, som i allmänhet känneteckna Siegfrieds författarskap, återfinnas även här; den formella precisionen, de många spirituella anmärkningarna göra boken roande och lättillgänglig. Liksom alltid måste man dock vara på sin vakt mot förf. Hans konstruktiva fantasi, hans önskan »att få patienten att gå ut», göra sig icke sällan gällande på bekost-

nad av sakligheten. Endast genom att bortse från vissa sidor av verkligheten lyckas han giva en så konturskarp och fulländad bild.

Siegfried börjar sitt arbete med ett kapitel om den franska nationalkaraktären. Redan här påbörjas den förenkling av problemen, den eskamotering av i förf:s schema icke användbara fakta, som överhuvud kännetecknar arbetet och i så hög grad förminskar dess värde. Genom en redogörelse för de sociala grupperna i Frankrike och genom en rad tvivelaktiga folkpsykologiska uttalanden anser sig Siegfried kunna konstatera, att fransmännen äro ett folk av borgare, av sparsamma, välsituerade men icke förmögna individualister, vilkas politiska inställning präglas av misstro mot varje hierarkisk tendens, vare sig politisk eller religiös, och samtidigt av motvilja mot statsingripande och i första rummet mot varje tanke på en genomgripande nydaning i socialistisk riktning. Den typiske fransmannen blir alltså för Siegfried en anhängare av de klart republikanska och samtidigt klart antisocialistiska centergrupper, som han själv står nära. De följande kapitlen, som mera direkt beröra de franska partierna, präglas av samma tro på en mytisk genomsnittsfransman, på det franska folket som en enhet; icke sällan förfaller Siegfried till de grova förenklingar, som bidra git att göra exempelvis Sieburg's och Curtius' arbeten berömda. De fakta, som icke passa honom, borttolkas eller utelämnas.

En närmare dokumentering av denna huvudanmärkning mot Siegfrieds bok skulle föra alltför långt. Påpekas bör måhända den skeva framställningen av den franska socialismen. Frankrike är som bekant f. n. den enda demokrati, i vilken det socialistiska huvudpartiet bevarar en halvt revolutionär, i varje fall klart anti-revisionistisk hållning; det hör också till de länder, som uppvisa den största kommunistiska röstsiffran — ehuru väl på grund av valsystemet kommunisternas representation i parlamentet är jämförelsevis ringa. Dessa förhållanden äro uppenbarligen föga förenliga med Siegfrieds hypoteser om fransmännens speciella borgerlighet. Siegfried söker komma ifrån svårigheten genom att förneka, att de franska socialisterna — i viss mån även kommunisterna — verkligen äro socialister resp. kommunister. Det är, anser han, väsentligen beroende på en traditionell önskan att avancera till vänster, att ett så stort antal fransmän rösta med ytterlighetspartierna. Det oerhört godtyckliga, för att icke säga orimliga, i detta påstående behöver knappast påpekas. På detta sätt lyckas emellertid Siegfried göra även socialister och kommunister delaktiga av den borgerlighetens gloria, som enligt hans huvudtes måste kunna appliceras på hela det franska folket.

I detaljerna återfinner man icke sällan liknande konstruktiva överdrifter. Typiska äro skildringarna av det nationella blockets, resp. vänsterkartellens segrar 1919 och 1924. Med sin vanliga elegans målar Siegfried de politiska situationerna vid dessa båda val: 1919 var Frankrike nationellt samtidigt som det fruktade kommunismen, 1924 var man orolig på grund av Ruhrockupationen och

rädd för en allians mellan nationalism och kapitalism. Allt detta faller på påpekandet att vederbörande riktningars röstsiffror voro i huvudsak desamma 1919 och 1924; att valutgången blev så olika beror väsentligen på, att 1919 högern, 1924 vänstern hade organiserat valteknisk samverkan.

Emmanuel Berl har tidigare gjort sig känd genom sina av paradoxer men även av klara kritiska analyser utmärkta framställningar av samtida fransk litteratur; hans böcker *Mort de la pensée bourgeoise* och *Mort de la morale bourgeoise* torde liksom nationalisten och katoliken Massis' *Jugements* vara bland de intelligentaste av en enhetlig synpunkt burna litteraturanalyser, som finnas i den yngre franska litteraturen. Berl är socialist och framträder även i sitt nu berörda arbete öppet som sådan, även om han gör tydliga ansträngningar att bevara en rimlig grad av objektivitet. Hans arbete om de politiska partierna är mindre fast uppbyggt och mindre sakkunnigt än Siegfrieds, men det är av stort värde som komplement till detta. Berl ger först en framställning av de politiska partierna eller riktigare tendenserna, som han indelar i fem grupper: *Action française*, *Union républicaine démocratique*, centern, radikalismen och de revolutionära socialistiska partierna. Därefter komma i en andra del reflexioner rörande det franska politiska systemet i allmänhet; här verkar kanske författarens brist på politisk bildning och erfarenhet mera besvärande än i första delen. Berls arbete hör likväl till de bästa, som under senare år utgivits rörande den partipolitiska situationen; jag bortser då från de rent deskriptiva framställningarna (bland vilka den av Bourgin m. fl. 1928 utgivna fortfarande är den fullständigaste).

Albert Thibaudet hör till förgrundsmännen i franskt kulturliv; han synes lika hemmastadd i filosofi, litteratur och politik. Strax efter kriget skrev han två digra, mycket innehållsrika, om också stundom något dunkla arbeten om Barrès och Maurras; särskilt hans kritiska analys av Maurras' ideologi är av stort politiskt intresse. Sedermera har han bl. a. utgivit studier över Barrès och Poincaré (*Les princes lorrains*) och över de psykologiska förutsättningarna för vänsterkartellen 1924 (*La république des professeurs*). I ett stort samlingsverk om den tredje republikens utveckling, som f. n. utges, skall han skriva om de litterära och politiska idéerna. Som en förstudie till detta verk torde man kunna betrakta det ovan nämnda kortfattade arbetet om de f. n. dominerande politiska idéerna. Varje försök att sammanfatta grundtankarna i detta utomordentligt klara och rika, av belysande reflexioner och historiska återblickar fyllda arbete synes mig meningslöst. Liksom i fråga om Siegfried vill man varna för den konstruktiva tendensen. Förf. söker inpressa de idéer han behandlar i sex olika kategorier: traditionalismen, liberalismen, industrialismen, den sociala katolicismen, jacobinismen och socialismen. Denna metod medför en schematisering, som i några fall, exempelvis när det gäller industrialismen och socialismen, synes leda till verklig oklarhet.

Herbert Tingsten.